

O razlici između Mladićevih i Karadžićevih naređenja

Author: [Rachel Irwin](#)

Mladićev ratni zamenik kaže da je okrivljeni odbacio Karadžićev zahtev da se životi civila učine nepodnošljivima.

Načelnik glavnog štaba iz vremena Ratka Mladića svedočio je ove sedmice o svojoj povezanosti sa okrivljenim i komandnoj strukturi vojske bosansko-hercegovačkih Srba.

Svedok optužbe Manojlo Milovanović se već pojavljivao na nekim drugim suđenjima u Tribunalu, ali je – kako navodi tužilaštvo – protiv Mladića, kao svog bivšeg šefa, došao da svedoči tek nakon što mu je upućen obavezujući poziv.

Na početku opsežnog ispitivanja, tužilac Dermot Grum (Dermot Groome) zamolio je svedoka da opiše Mladićev „stil komandovanja" iz perioda dok se nalazio na čelu vojske.

"Njegov stil komandovanja najbolje ću objasniti ako budem citirao njegove vlastite reči", odgovorio je Milovanović. "U jednoj prilici sam ga upitao: 'Zašto ste mene odabrali za svog zamenika?' On mi je odgovorio: 'Ja palim na prvu [brzinu], ti na treću, a kao tenkista i sam znaš da se drugom najbolje vozi.'"

Milovanović je rekao da je Mladić jednom kazao da su njih dvojica "dva tela, a jedna duša".

Mladić se u sudnici nasmešio kada je to čuo.

Tužioci tvrde da je Mladić, kao neko ko je u periodu od 1992. do 1996. bio komandant vojske bosansko-hercegovačkih Srba, odgovoran za zločine genocida, progona, istrebljenja, ubijanja i prisilnog raseljavanja, kojima je "doprineo ostvarenju cilja – trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata sa teritorije na koju su pravo polagali bosanski Srbi".

Dve tačke za genocid odnose se na masakr koji je nad preko 7,000 muškaraca i dečaka počinjen u Srebrenici, kao i na etničko čišćenje više bosansko-hercegovačkih opština tokom 1992.

Mladić se tereti i za planiranje i nadziranje opsade Sarajeva, koja je trajala 44 meseca i u kojoj je nastradalo skoro 12,000 ljudi.

Svedok je ispričao kako su, pre no što je izbio rat u Bosni, on i Mladić bili "prijatelji, drugovi", dok je za vreme sukoba njihov odnos bio odnos "vrlo stroge vojne subordinacije".

"Pre rata, mi smo se oslovljavali po imenu, a onda sam ja počeo . . . da mu se obraćam sa više poštovanja", kazao je Milovanović.

Budući da je u Bosni tokom proleća 1992. došlo do porasta tenzija, "zaključak generala Mladića je bio da je rat neizbežan i da će se odvijati po istom [obrascu] kao i rat u Hrvatskoj", nastavio je on.

"Da li je Mladić bio ovlašćen da izdaje naređenja bilo kome u vojsci? ", upitao je Grum.

"Jeste. Komandant je imao prava da izdaje naredbe bilo kome iz oružanih snaga", kazao je Milovanović. "General Mladić je poštovao to pravilo. Kada bi poželeo da izda naređenje nekome iz brigade, on bi to učinio preko komandanta korpusa."

Svedok je primetio da je predsednik bosansko-hercegovačkih Srba, Radovan Karadžić – čije se suđenje nastavlja u Hagu – bio vrhovni komandant vojske. Imao je pravo da izdaje naređenja "dva nivoa niže", ali je onaj kome je bila upućena takva naredba bio "obavezan da u prvoj prilici o tome izvesti generala Mladića".

Milovanović je rekao da je on lično istovremeno obavljao funkciju načelnika Glavnog štaba i zamenika komandanta, što je značilo da je "prvo i pre svega rukovodio osobljem sektora, a onda i osobljem u celini".

"Organizovao sam njegov rad, podnosio sam izveštaje komandantu . . . a kao zamenik komandanta, menjao sam ga kada je bio izvan srpske republike u Bosni i Hercegovini", kazao je Milovanović.

"Jeste li, kao zamenik komandanta, mogli da izdajete naređenja bilo kome u [vojsci]?", pitao je Grum.

"Jesam, ali sam bio dužan da obavestim generala Mladića o svemu što sam preduzeo, što sam naredio ili o svemu što se dogodilo u njegovom odsustvu", kazao je svedok.

On je rekao da, ukoliko je Mladić bio prisutan, nije mogao da izda nikakvo naređenje bez njegovog pristanka.

"[Da je] general Mladić napustio zemlju nekog konkretnog dana, i da ste Vi postali zamenik komandanta, da li biste izmenili ili povukli naređenja koja je Mladić izdao neposredno pre no što je napustio zemlju?", pitao je Grum.

"Ne, ne čak ni u situaciji da se nešto dogodilo Mladiću. Pošto je, sve dok je njegova odluka bila na snazi, nju trebalo u potpunosti sprovesti", kazao je Milovanović.

Grum je pitao i za Direktivu 7, koju je Karadžić izdao 8. marta 1995. U direktivi se kaže: "Planiranim i dobro osmišljenim borbenim operacijama stvoriti nepodnošljivu situaciju potpune nesigurnosti i beznađa kada su u pitanju dalji opstanak ili život stanovnika [istočno-bosanskih enklava] Srebrenice ili Žepe."

"Da li biste se složili sa time da bi i obično čitanje ovog teksta navelo čitaoca da zaključi kako su civili bili nameravano središte dobro promišljenih borbenih operacija?", upitao je Grum.

Milovanović je rekao kako u toj direktivi "aktivnosti imaju za cilj pogoršanje uslova života stanovništva Srebrenice i Žepe, i da su upravo usled tih nepovoljnih uslova oni bili prinuđeni da odu".

"Na temelju vlastite vojne obučenosti, i iskustva visokog komandanta, da li imate stav da se radilo o zakonitoj vojnoj meti?", upitao je Grum.

"Prema Ženevskoj konvenciji, civilno stanovništvo nije legitimna vojna meta ili cilj", kazao je svedok.

"Da li je to, po Vašem mišljenju, nezakonita ili zakonita naredba?", upitao je Grum.

Milovanović je rekao kako bi, da je to zaista bilo naređenje, ono bilo nezakonito, ali da se umesto toga radilo o "političkoj odluci".

"Dakle, Vi kažete da biste tekst koji smo pročitali smatrali nezakonitim da je formulisan kao naređenje – jesam li dobro razumeo?", upitao je Grum.

"Da, ukoliko je formulisan kao borbena naredba", kazao je Milovanović, ponavljajući da je to bila "politička odluka, jer ju je izdao vrhovni komandant. To ne može biti primenjeno na vojna dokumenta. Jer, kao što sam Vam već rekao, civilno stanovništvo predstavlja nezakonitu metu ili cilj."

On je dodao da je Direktiva 7 bila poslata svim komandama korpusa, što je bila "greška vrhovne komande", koja je trebalo da je pošalje direktno Mladiću.

Grum je potom pokazao vojnu naredbu koja je usledila nakon Direktive 7 – koja je poznata kao Direktiva 7-1, i koju je Mladić potpisao 31. marta 1995.

Milovanović je rekao da, kada je u pitanju odnos između dva dokumenta, "jedan ne zamenjuje drugi".

"U svojoj direktivi, general Mladić je izostavio rečenicu o kojoj smo raspravljali – da život treba da postane nepodnošljiv . . . General Mladić je preuzeo odgovornost time što je odlučio da ne vrši pritisak na stanovništvo i da ne usvaja baš svaki element Karadžićeve direktive", kazao je svedok.

"Da li Vi tvrdite da je to što Mladić nije uključio tu rečenicu bio njegov nameran čin opstrukcije tog dela Direktive 7?", pitao je Grum.

"Moja je procena da je general Mladić preuzeo odgovornost za neprimenjivanje tog dela direktive vrhovnog komandanta, jer ju je smatrao nezakonitom", kazao je Milovanović.

Grum je upitao da li je u Direktivi 7-1 bilo ičega čime se "izričito ukida" ono što je saopšteno izvornim dokumentom. Svedok je rekao da nije bilo ničega; dotična rečenica je "naprosto izostavljena".

Tužilac je potom ukazao na to da se u Direktivi 7 kaže da "potpuno fizičko odvajanje Srebrenice i Žepe treba okončati što je pre moguće" – ali da je i to izostavljeno iz Direktive 7-1, iako se radilo o nečemu što je u to vreme bio važan vojni cilj.

"Kako to da je potčinjeni komandant mogao da kaže kako naredba da se odvoje [enklave] nije ukinuta, a da naredba koja je uperena protiv civila jeste?", upitao je Grum.

Milovanović je rekao kako je cilj odvajanja Srebrenice i Žepe "bila ideja koja je postojala otkako su enklave formirane", te da to zato "nije neophodno ponavljati".

U tom trenutku se umešao predsedavajući sudija Alfons Ori (Alphons Ori), koji je upitao zbog čega – imajući u vidu da se znalo da je Direktiva 7 prosleđena nižim nivoima vojske – u Direktivu 7-1 nije bio ubačen jedan "izričit stav" kojim bi se komandantima korpusa naložilo da "ignorišu taj deo, jer je protivan zakonima ratovanja".

Milovanović je rekao da su Mladićevo potčinjeni bili "dužni da izvrše Mladićevo direktivu, a ne Karadžićevu", te da je Karadžić pogrešio kada ju je poslao svim korpusima.

Tokom unakrsnog ispitivanja, Mladićev advokat Branko Lukić se nadovezao na pitanje Direktive 7, zatraživši od svedoka da potvrdi kako "Direktiva 7-1 nigde ne upućuje na Direktivu 7".

"U pravu ste – u Direktivi 7-1, Mladić se ne poziva, niti upućuje na direktivu koju je izdao vrhovni komandant", kazao je Milovanović.

"Da li je istina da zadatak koji je u Direktivi 7-1 poveren Drinskom korpusu nije bio preuzet iz Direktive 7?", upitao je Lukić.

"Da, dve stvari su bile izostavljene u Direktivi 7-1. Prva je kontroverzna rečenica da treba stvoriti nepodnošljive uslove za stanovništvo, a izostavljena je i rečenica koja se tiče nasilnog odvajanja Srebrenice i Žepe", kazao je Milovanović.

Lukić je svedoka upitao da li je upoznat sa time da su "humanitarne organizacije kršile embargo i doturale oružje u [enklave]".

Milovanović je rekao kako nije siguran u to ko je doturao oružje, ali da ono "jeste stizalo".

Lukić ga je kasnije upitao da li je život u Srebrenici bio militarizovan, uprkos tome što je enklava 1993. godine bila proglašena demilitarizovanom "bezbednom zonom" Ujedinjenih nacija.

"Kakav god da je društveni život postojao [u Srebrenici], kontrolisala ga je Dvadeset i osma divizija [vojske bosansko-hercegovačke vlade] – uključujući i humanitarnu pomoć i druge takve stvari?", upitao je advokat.

"Nisam to čuo ni od koga – to sam zaista mogao da doživim", kazao je Milovanović. "Shvatio sam da je [lokalni komandant bosansko-hercegovačke vojske] Naser Orić imao svu vlast u svojim rukama . . . kada bi došli konvoji, vojska je bila ta koja je distribuirala pomoć."

On je dodao da je postojao "višak hrane, odeće i obuće", te da je sve to bilo namenjeno "potrebama" vojske bosansko-hercegovačke vlade.

Suđenje se nastavlja naredne sedmice.

Rachel Irwin izveštava za IWPR iz Haga.

Location: Balkans
Bosnia and
Herzegovina

Topic: International Criminal Tribunal for the former
Yugoslavia

Focus: ICTY - Ratko Mladić
Trial

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/o-razlici-izme%C4%91u-mladi%C4%87evih-i-karad%C5%BEi%C4%87evih-nare%C4%91enja>